

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Внутрішня й зовнішня макроекономічна та інституціональна розбалансованість спричинили хронічний дефіцит бюджету і платіжного балансу та, як наслідок, швидкий ріст державного боргу. Формування боргу відбувалося хаотично, значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його відповідний обсяг і структуру[1].

Розмір державного боргу, його динаміка і структура, темпи росту є одним з показників фінансового стану держави та ефективності державної боргової політики.

Метою статті є дослідження державного боргу України, його структури та динаміки за останні роки.

Бюджетний кодекс України є базовим нормативним актом, який регулює боргову політику держави.

Станом на початок 2011 року Україна потрапила до списку 18 країн, яким загрожує дефолт. Відповідний перелік країн-невдах склало американське видання Business Insider. У своїх оцінках експерти виходили з розміру зовнішнього боргу, а також фінансової і політичної стабільності в країні. Рейтинг очолює Венесуела. На другому місці – Греція, на третьому – Аргентина. Україна посідає 6 місце. Причини – великий розмір зовнішнього боргу і сповільнене зростання економіки. Експерти Світового банку оцінили валовий зовнішній борг України (разом державний і корпоративний борг) у 82% ВВП[2].

За рейтингом, складеним CIA USA, за значенням показника відношення державного боргу до ВВП, серед 132 країн, Україна посідає 78 місце[2].

Загалом розмір державного боргу України невисокий у порівнянні з розвинутими країнами, але темпи його зростання виглядають дійсно загрожуючими[4]. Наприклад, до кризи значення показника відношення державного боргу до ВВП складав менше 10%, а станом на 2011 рік – близько 40%. Якщо не знизити темпи зростання державного боргу, то це потенційно може привести до падіння життєвого рівня; девальвації національної валюти; інфляції; відставання зарплат і соціальних виплат від зростання цін.

В контексті аналізованої проблеми зауважимо, що в загальній структурі державного та гарантованого боргу України в розрізі валют погашення на українську гривню припадає 36,72%. Такий стан речей може значно збільшити навантаження на державний бюджет України у разі девальвації національної валюти[2].

Що стосується абсолютних значень Державного боргу України за останні 5 років, то вони наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Державний (прямий) та гарантований державною борг України за останні 5 років [3], тис. грн.

	31.12.07	31.12.08	31.12.09	31.12.10	31.12.11	31.08.12
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	88 744 741,81	189 410 386,82	317 904 121,69	432 303 267,21	473 122 419,07	491 879 386,73
Державний борг	71 294 278,30	130 689 649,38	226 996 306,46	323 475 415,07	357 273 867,19	390 839 499,38
Внутрішній борг	17 806 386,34	44 666 547,59	91 070 076,77	141 662 098,06	161 467 006,27	193 336 725,23
Зовнішній борг	53 487 891,96	86 023 101,79	135 926 229,69	181 813 317,01	195 806 860,92	197 502 774,15
Гарантований державою борг	17 450 463,51	58 720 737,44	90 907 815,23	108 827 852,14	115 848 551,88	101 039 887,35
Внутрішній борг	1 000 966,25	2 000 966,25	14 062 842,64	13 895 395,40	12 240 693,23	12 053 193,23
Зовнішній борг	16 449 497,26	56 719 771,19	76 844 972,59	94 932 456,74	103 607 858,65	88 986 694,12

Аналіз динаміки державного боргу України свідчить про відсутність довгострокової програми управління державним боргом. Запозичення здійснюються, як правило, для задоволення поточних потреб у фінансових ресурсах, тому вони не є виправданими. Оскільки, державний борг є допустимим тільки тоді, коли всі витрати, понесені у зв'язку з отриманням, обслуговуванням та виплатою сприяють збільшенню доходів держави у майбутньому. У структурі державного боргу України повинна переважати частка внутрішніх боргових зобов'язань над зовнішніми, а запозичення варто було б здійснювати у національній валюті.

Отже, за міжнародними стандартами обсяг державного боргу для України не є дуже загрозливим для економічної безпеки країни. Україна ще не є критично залежною від зовнішнього фінансування. Проте, стрімке зростання державного боргу чинить тиск на державний бюджет і всю фінансову систему країни.

1. Футерко О.І. Бюджетний дефіцит і державний борг: динаміка та основні проблеми управління. *Економічний часопис -XXI : Науковий журнал; Внесений ВАК до Переліку наукових фахових видань України у галузі "Економіка"; Мова видання: українська / Засновник: ТОВ "Інститут суспільної трансформації", Інститут світової і міжнародних відносин НАН України. — 2011. — № 9-10. С. 37-40;* 2. Сержанов В.В. Характеристика стану державного боргу України с213-219. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2011 рік. Випуск 32;* 3. Стан державного боргу України [Електронний ресурс] / сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>; 4. Орленко О.В. Управління державним боргом України в умовах дисбалансів світової економіки. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2011 – №2. С.16-18.*